

Rapport testen stijlset pictogrammen op medicijninformatie

1 december 2023

Sanne Niemer, Gudule Bolland, Rosaline Mentink

INHOUD

1	Inleiding	4
2	Aanpak	4
3	Testresultaten	4
3.1	Pictogram 1	5
3.1	Pictogram 2	6
3.1	Pictogram 3	7
3.1	Pictogram 4	8
3.1	Pictogram 5	8
3.1	Pictogram 6	9
3.1	Pictogram 7	10
3.1	Pictogram 8	10
3.1	Pictogram 9a	11
3.1	Pictogram 9b	12
3.1	Pictogram 9c	13
3.1	Pictogram 10	14

1 Inleiding

Pharos testte van dinsdag 29 november tot en met donderdag 31 november 2023 een stijlset met tien pictogrammen, in het kader van het project Samen naar Duidelijke Medicijnpictogrammen. Onze acht testkandidaten waren twee mannen en zes vrouwen; zes spreken het Nederlands als moedertaal en twee als tweede taal. Hun leeftijden lagen tussen 23 en 68 jaar.

De testen zijn uitgevoerd door een of twee projectleiders/adviseurs van Pharos en bij drie sessies hebben projectpartners meegekeken (van Health Base, CBD en CBG).

Op woensdag 30 november hebben drie studenten Farmacie/Farmakunde mensen in drie apotheken gevraagd om naar de pictogrammen te kijken. Zij legden aan 35 mensen met verschillende leeftijden en opleidingsniveau, waarvan 25 met Nederlands als moedertaal, een aantal pictogrammen voor.

Aanvullend zijn op 6 december via Whatsapp zwart-wit pictogrammen voorgelegd aan zes andere testpersonen.

2 Aanpak

De testen door Pharos vonden fysiek of online plaats. Indien de test fysiek plaatsvond, werd gebruik gemaakt van een blanco medicijndoosje met daarop het pictogram. Drie pictogrammen waren geplakt op lege medicijnverpakkingen.

Op de ene kant van het doosje stond alleen het pictogram; op de andere kant het pictogram met de tekst erbij. Bij het online testen werden de pictogrammen en teksten getoond door het scherm te delen.

Het testen verliep als volgt:

1. Het pictogram werd getoond waarbij het volgende werd gevraagd: wat ziet u, wat denkt u dat dit betekent, wat zou u doen, wat vindt u van het plaatje en hoe kan het plaatje duidelijker.
2. De tekst werd getoond waarbij aan de testpersoon gevraagd werd om dit voor te lezen. Daarna werd het volgende gevraagd: wat zou u doen als u dit leest, zitten er moeilijke woorden in de tekst en past deze tekst bij het plaatje.
3. De alternatieven werden getoond met de vraag of er een pictogram tussen zat dat beter bij de tekst paste. Ook werden de zwart-wit opties getoond met de vraag te kiezen tussen de zwart-wit versie of de versie met grijstinten.

Het testen door de studenten verliep op dezelfde manier. Zij spraken bezoekers van de apotheek op locatie. Zij hebben gemiddeld twee pictogrammen per persoon bekeken. Bij de testen van Pharos zijn alle tien pictogrammen besproken.

3 Testresultaten

3.1 Pictogram 1

Gebruik dit medicijn 8 dagen.

Stop niet eerder.

Ook niet als uw klachten eerder weg zijn.

Algemeen oordeel van de testpersonen

Afbeelding

Het pictogram werd door de meeste testpersonen herkend als een agenda of kalender met een vinkje erin, maar er was veel twijfel. De betekenis van het pictogram werd door geen enkele testpersoon begrepen. Een aantal suggesties die genoemd werden was dat het medicijn vandaag ingenomen moet worden, dat de medicijnen 'goed' zijn of dat er een bijsluiter bij zit. Eén testpersoon zei 'het zou ook een stopcontact kunnen zijn'.

Tekst

De betekenis van de tekst was over het algemeen begrijpelijk voor de testpersonen; één persoon begreep de laatste zin niet ('dat je klachten vanzelf overgaan').

Afbeelding en tekst

Alle testpersonen vonden het plaatje niet bij de tekst passen.

'Mag je niet mee stoppen, moet je echt afmaken dat is wat ik lees. Als je dit ziet dan is het net of het al klaar is: vinkje.'

Alternatieven

Wat betreft alternatief A: het was onduidelijk dat met '8d' '8 dagen' wordt bedoeld. De testpersonen adviseren dit voluit te schrijven. Het plaatje bleef echter onbegrijpelijk, ook met het aantal dagen erbij.

De testpersonen hadden geen voorkeur voor de zwart-wit of de zwart-wit-grijze versie.

Algemeen oordeel van de bezoekers van de apotheek

De helft van de testpersonen herkende een kalender of agenda; sommige testers dachten aan houdbaarheid, een klepje of een 'akkoord'. De betekenis was voor geen enkele testpersoon duidelijk.

De tekst was wel duidelijk voor iedereen.

Ook vond iedereen het pictogram niet bij de tekst passen.

Alternatief A werd als een goede optie gezien.

Eindconclusie

Het pictogram heeft op dit moment geen meerwaarde; de tekst is nodig om de betekenis te snappen.

3.1 Pictogram 2

Op een lege maag innemen.

Neem dit medicijn 30 minuten voor het eten of 2 uur na het eten.

Algemeen oordeel van de testpersonen

Afbeelding

Het pictogram werd door de testpersonen herkend als vork en mes met een streep er doorheen. De betekenis werd verschillend opgevat: op de nuchtere maag innemen, medicijnen niet doorsnijden met mes en vork, niet innemen bij het eten, eerst medicijnen nemen en dan ontbijten. De actie die ze eraan verbonden was dan ook verschillend.

Tekst

De woorden van de tekst werden begrepen maar de betekenis was niet voor iedereen duidelijk. Het feit dat er een keuze is (30 minuten vóór of 2 uur na het eten), maakte het voor sommigen lastig. Eén testpersoon vond dat de tweede zin niet past bij de eerste omdat “je 2 uur na het eten geen lege maag hebt”. Het was voor de testpersonen ook niet duidelijk om welke maaltijd het ging.

Afbeelding en tekst

De testpersonen vonden dat het plaatje niet goed bij de tekst paste. Het toevoegen van de tijd zou kunnen helpen, volgens hen.

De alternatieve tekst *Let op met eten* werd over het algemeen niet beter gevonden.

Alternatieven

Wat betreft de alternatieven: de twee andere opties leidden niet tot meer begrip. Het klokje in het pictogram zorgde voor verwarring omdat het vier uur aangeeft en niet in de ochtend.

Als zwart-wit optie werd vaker voor de optie zonder grijs gekozen.

Algemeen oordeel van de bezoekers van de apotheek

Het pictogram werd door 5 testpersonen geassocieerd met ‘niet eten’ of met nuchter zijn. Twee testpersonen dachten juist dat het voor of na het eten moest worden ingenomen of dat het niet op een lege maag ingenomen moet worden. Eén persoon dacht dat het gebruiken van bestek niet was toegestaan. Sommige testpersonen gaven aan dat een tijdsduur zou helpen.

De tekst was begrijpelijk voor de meeste testpersonen. Eén testpersoon vond de mogelijkheid om te kiezen verwarrend. De meeste testpersonen vonden de tekst niet bij het plaatje passen.

Alternatief A had de voorkeur; alhoewel de tijd op het klokje (vier uur) voor één tester verwarrend was.

Eindconclusie

De betekenis van het pictogram is niet duidelijk en ook de tekst leidde bij sommige testpersonen tot verwarring.

Suggestie voor een begeleidende tekst:

Neem dit medicijn 30 minuten voor het eten.

Of neem het 2 uur na het eten.

Bij voorkeur hebben de testpersonen echter geen keuze. Ze hebben liever een duidelijke afspraak.

3.1 Pictogram 3

Innemen voor het ontbijt.

Algemeen oordeel van de testpersonen

Afbeelding

De pil, pijl en vork en mes werden herkend. De betekenis werd meestal niet begrepen; er werd gedacht dat het medicijn voor het eten of juist met het eten moet worden ingenomen. Eén testpersoon dacht dat het medicijn met mes en vork moet worden gegeten. Ze wisten ook niet om welke maaltijd het gaat. Met uitzondering van één testpersoon werd dit pictogram afgekeurd.

Tekst

De tekst was duidelijk; de testpersonen snapten wat ze moeten doen.

Afbeelding en tekst

De testpersonen vonden het pictogram niet bij de tekst passen, met name omdat vork en mes niet per se ontbijt betekenen. De alternatieve tekst *Innemen in de ochtend* werd niet duidelijker gevonden omdat je het medicijn dan ook na het ontbijt in zou kunnen nemen.

Alternatieven

Wat betreft de alternatieve pictogrammen: de zonsopgang werd door de meesten herkend. Eén testpersoon zegt 'niet in de zon zitten met dat medicijn'. Het klokje in alternatief B was opnieuw verwarrend omdat deze vier uur aangeeft.

Van de zwart-wit opties koos iedereen de versie zonder grijstinten.

Algemeen oordeel van de bezoekers van de apotheek

Door de meeste testpersonen werden het tablet en het bestek herkend; één testpersoon dacht dat het tabletje een schroefkop was. Er werd verschillend gedacht over de betekenis: bij het (avond)eten innemen, met eten innemen of innemen vóór een maaltijd.

De tekst werd wel begrepen; alle testpersonen zouden het medicijn innemen voor het ontbijt.

Het pictogram werd niet passend gevonden omdat bestek niet specifiek is voor het ontbijt.

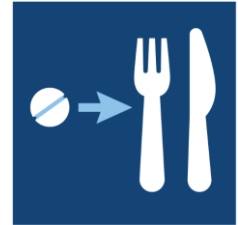
Alternatief A werd beter gevonden.

Eindconclusie

Maak geen pictogrammen met een pijl om de volgorde aan te geven.

Gebruik geen bestek om wel of niet innemen bij een eetmoment aan te geven.

Dit pictogram heeft geen meerwaarde.

3.1 Pictogram 4

Na het innemen 30 minuten rechtop staan of zitten.

Algemeen oordeel van de testpersonen

Afbeelding

Het pictogram werd herkend als een persoon in bed met een streep erdoor. De betekenis werd niet begrepen. Er werd gedacht dat je niet mag liggen, dat je niet mag slapen, dat je medicijnen moet innemen voor het slapen gaan of juist niet. Eén testpersoon zei *'niet innemen want je gaat gestrekt'*.

Afbeelding en tekst, alternatieven

De tekst werd begrepen maar de testpersonen vonden hem niet bij het plaatje passen. Liever zagen ze wat je wél moet doen: een persoon die staat of zit bijvoorbeeld. Alternatief C werd daarom door de meeste testpersonen veel duidelijker gevonden.

Van de zwart-wit opties kozen de meeste testpersonen de versie zonder grijstinten.

Algemeen oordeel van de bezoekers van de apotheek

Een persoon in bed werd door de meeste testpersonen wel herkend.

Ze interpreteerden het verschillend; een aantal testpersonen dacht dat het medicijn dodelijk is of dat je er ziek van kan worden. Een aantal dacht dat je niet mag gaan liggen of het medicijn juist in moet nemen vóór het slapen.

De tekst werd wel begrepen maar de testpersonen vonden hem niet passen bij het pictogram.

Over de alternatieven werd heel verschillend gedacht; B en C werden het vaakst genoemd als mogelijke optie.

Eindconclusie

Alternatief C waarop de boodschap hetzelfde is als de tekst is beter volgens de testpersonen. Maar ook hier wel opmerkingen dat de personen echter moeten lijken en dat je moet zien dat ze iets innemen.

Zonder tekst is ook alternatief C niet begrijpelijk.

3.1 Pictogram 5

Oplossen in water.

Algemeen oordeel van de testpersonen

Afbeelding

Dit pictogram werd herkend als een glas met water, een lepel en een pil. De betekenis werd door de testpersonen ook begrepen.

Tekst

De tekst leverde geen problemen op; de testpersonen snapten wat ze moeten doen.

Alternatieven

Wat betreft de alternatieven: er was een duidelijke voorkeur voor een pictogram mét lepel, dan is het duidelijk dat er geroerd moet worden. Over alternatief B werd verschillend gedacht.

De meeste testpersonen kozen voor de zwart-wit versie zonder grijstinten.

Algemeen oordeel van de bezoekers van de apotheek

Met uitzondering van twee testpersonen werd begrepen dat het tablet opgelost moet worden in water. De andere twee dachten aan innemen met water.

De tekst was voor hen ook duidelijk. Bijna alle testpersonen vonden het pictogram passend.

Over de alternatieven werd erg verschillend gedacht.

Eindconclusie

Dit pictogram voldoet en past goed bij de tekst.

3.1 Pictogram 6

Heel doorslikken.

Algemeen oordeel van de testpersonen

Afbeelding

De helft van de testpersonen begreep dat je de capsule niet mag openbreken; voor de andere helft was het onduidelijk wat het plaatje voorstelt. Eén testpersoon dacht dat het een dobbelspel is; twee testpersonen dachten dat je twee medicijnen niet mag mengen.

Wat ze zouden doen bij het zien van dit pictogram verschilde dus.

Tekst

De tekst leverde geen problemen op en de testpersonen wisten wat ze moeten doen.

Afbeelding en tekst

Over of het pictogram past bij de tekst werd verschillend gedacht.

Dit gold ook voor de alternatieve tekst *Niet kauwen. Heel doorslikken.*

Alternatief C, waarbij te zien is dat de capsule heel doorgeslikt wordt, werd door alle testpersonen veel passender gevonden. De andere alternatieven werden niet beter gevonden.

Over de zwart-wit opties werd verschillend gedacht.

Algemeen oordeel van de bezoekers van de apotheek

Dit pictogram werd verschillend geïnterpreteerd door de testpersonen: twee testpersonen dachten aan twee medicijnen die apart van elkaar ingenomen moeten worden, twee dachten aan *'geen medicijnen weggooien'*, één persoon dacht dat het tabletje *'niet goed'* was. De anderen begrepen dat de capsule heel moet blijven. Ze zouden er dus ook verschillend op reageren, afhankelijk van de betekenis die ze eraan gaven.

De tekst was voor de meeste testpersonen duidelijk. Eén testpersoon dacht dat *'het medicijn moet ingenomen worden, alle medicijnen'* en één dacht dat het innemen niet zou lukken omdat het plaatje zegt dat de pil stuk is. Over of het pictogram bij de tekst paste, verschilden ze van mening.

Over de alternatieven werd ook heel verschillend gedacht.

Eindconclusie

Ga terug naar alternatief C.

Bij de huidige tekening geldt hetzelfde als bij pictogram 4: het helpt als de boodschap van de tekst overeenkomt met de boodschap van het pictogram.

3.1 Pictogram 7

Schudden voor gebruik.

Algemeen oordeel van de testpersonen

Afbeelding

Het pictogram werd herkend als een hand, flesje en een pijl. Er werd verschillend gedacht over de betekenis: de meesten dachten dat je moet schudden maar twee testpersonen dachten dat je juist niet moet schudden. Eén van de testpersonen noemde dat het kan helpen als het duidelijk is dat de hand beweegt.

Tekst

De tekst verduidelijkt het pictogram voor de testpersonen.

Alternatieven

Wat betreft de alternatieven: alternatief A, waarop vijf vingers te zien zijn, was voor de een beter, voor de ander te druk. Ook voor de andere alternatieven, inclusief de zwart-wit versies, was geen duidelijke voorkeur.

Algemeen oordeel van de bezoekers van de apotheek

Pictogram en tekst werden met uitzondering van één testpersoon goed begrepen. Deze persoon begreep het pictogram wel met de tekst erbij.

Bij de alternatieven heeft A de voorkeur.

Eindconclusie

Dit pictogram is voldoende begrijpelijk.

3.1 Pictogram 8

Gebruik dit medicijn onder uw tong.

Algemeen oordeel van de testpersonen

Afbeelding

Dit pictogram werd herkend als een gezicht met een tong en een pijl.

Vier testpersonen begrepen niet dat dit betekent dat het medicijn onder de tong moet.

Tekst

Na het lezen van de tekst, is de betekenis van het pictogram wel duidelijk. *Spray onder de tong* of *Laat de tablet onder de tong* smelten waren ook goede teksten volgens de testpersonen.

Alternatieven

Het alternatieve pictogram werd niet beter gevonden.

De zwart-wit optie zonder grijsinten had de voorkeur.

Algemeen oordeel van de bezoekers van de apotheek

Alle respondenten op één na vonden de afbeelding en de tekst duidelijk.

De alternatieven vielen niet in de smaak.

Eindconclusie

De pijl kan beter recht zijn en van onder komen, de mond kan wat verder open of de tong moet rood zijn.

Met die aanpassingen is het een bruikbaar pictogram.

3.1 Pictogram 9a

U mag autorijden.

Algemeen oordeel van de testpersonen

De testpersonen zagen een auto met een groen vakje met vinkje en begrepen dat je met dit medicijn mag autorijden. Ze vonden dit duidelijk. Wel vroeg een van de testpersonen zich af of het zinvol is om dit op een medicijndoosje te zetten als het gewoon mag.

Het alternatief, waarbij de donkerblauwe achtergrond licht is, vonden de testpersonen niet beter.

De tekst leverde geen problemen op.

Algemeen oordeel van de bezoekers van de apotheek

Alle testpersonen op één na begrepen de betekenis van de afbeelding en begrepen dat ze mochten autorijden met dit medicijn. De ene persoon die dat niet snapte kende het symbool van het groene vinkje niet.

Eindconclusie

Dit pictogram is voldoende begrijpelijk.

3.1 Pictogram 9b

Overleg met uw arts of apotheker of u mag autorijden.

Algemeen oordeel van de testpersonen

Afbeelding

De testpersonen dachten bij dit pictogram aan een waarschuwing of 'let op' maar het was niet voor alle testpersonen duidelijk wat dit dan betekent. Vier testpersonen zeiden waarschuwing, twee zeiden verbod en één persoon wist niet wat het betekende. [De achtste testpersoon is niet toegekomen aan deze pictogrammen].

Tekst

De betekenis van de tekst was duidelijk.

Afbeelding en tekst

Niet iedere testpersoon vond het plaatje bij de tekst passen. Eén testpersoon suggereerde een oranje in plaats van geel uitroepteken, zoals bij een stoplicht.

Alternatieven

Er was een duidelijke voorkeur voor de alternatieven met de groene, gele en rode achtergrond.

Aanvullende uitvraag over zwart-wit versies van het pictogram

In een snelle uitvraagronde via WhatsApp kregen we de volgende antwoorden op de vraag *Als dit plaatje op een medicijn-dosje staat, wat betekent dat dan?*

GK: Geen idee. [Tweede bericht]: ik denk dat je niet met medezijnen mag rijden, denk ik, maar of het waar is geen idee.

RW: Ik denk dat het te maken heeft dat 's avonds autorijden de medicijnen er invloed op hebben. Omdat de achtergrond zwart is.

DG: het betekent pas op met auto rijden

RR: Pas op in het verkeer. ga geen auto rijden

DH: Opletten met rijden

GJ: Dat je niet auto mag rijden

Met nog een duidelijke uitroep teken

De interpretatie is hier dus vooral een verbod.

Algemeen oordeel van de bezoekers van de apotheek

De meeste testpersonen dachten aan let op. Er was één persoon die de bedoeling niet begreep en een persoon dacht dat autorijden verboden was. Drie testpersonen zouden informatie vragen aan de arts of apotheker bij het zien van dit pictogram.

De tekst werd goed begrepen maar twee testpersonen merkten op dat de assistente het ook moest zeggen.

NB. De beherend apotheker heeft naar deze pictogram gekeken en maakte een terechte opmerking over de tekst bij het pictogram dat advies geeft over wel of niet autorijden. Echter, het advies gaat om **verkeersdeelname**, dus de tekst bij het pictogram zou breder geformuleerd moeten worden.

Eindconclusie

Op zich een bruikbaar pictogram hoewel het uitroepteken voor verwarring kan zorgen. De meeste testpersonen interpreteren de afbeelding als een verbod en niet als een waarschuwing. De tekst bij het pictogram, en de uitleg in de apotheek, blijft dus belangrijk.

Suggestie: zet een ? in de driehoek. Dat past ook bij de tekst 'overleg met etc.'.

3.1 Pictogram 9c

U mag niet autorijden.

Algemeen oordeel van de testpersonen

Afbeelding

Dit pictogram was duidelijk voor alle testpersonen: autorijden met dit medicijn kan niet.

Afbeelding en tekst

Ze vonden het pictogram ook goed bij de tekst passen.

Alternatieven

Wat betreft de alternatieven: een enkeling vond alternatief A met de lichte achtergrond beter.

In de WhatsApp-test dacht één persoon dat de donkere achtergrond duidde op de nacht (zie 9b).

Aanvullende uitvraag over zwart-wit versies van het pictogram

We lieten eerst de zwart-wit versie van 9b zien en daarna de zwart-wit versie van 9c.

Op dit moment loopt de test via WhatsApp nog. Eerste voorzichtige conclusie is dat de testpersonen weinig verschil zien tussen 9b en 9c.

De voorkeuren voor de pagina met diverse reeksen liep uiteen, eigenlijk waren alle opties wel oké. Uiteindelijk lag de voorkeur bij de 4e of 5e rij.

Algemeen oordeel van de bezoekers van de apotheek

Pictogram en tekst waren duidelijk, behalve voor één persoon. Deze had een voorkeur voor een verkeersbord.

Wat betreft de alternatieven liepen ook in de apotheek de meningen uiteen, wel of geen streep, wel of geen slipstrepen, wel of geen kleur op de achtergrond.

Eindconclusie

Dit pictogram, deze serie, is begrijpelijk genoeg.

Zwart-wit kan waarschijnlijk ook, maar de voorkeur ligt bij versies met kleur.

3.1 Pictogram 10

Innemen in de avond.

Algemeen oordeel van de testpersonen

Afbeelding

De helft van de testpersonen zag een zonsondergang op dit pictogram maar de betekenis was niet voor hen allemaal duidelijk; innemen voor het slapen gaan of 's avonds. Eén testpersoon zei *'de pijl wijst naar beneden, medicijn dus in één klap doorslikken'*. Alle testpersonen hadden de tekst nodig om het pictogram te begrijpen.

Tekst

De tekst was niet duidelijk genoeg omdat er geen tijd bij staat, avond is een rekbaar begrip.

De alternatieve tekst *In de avond innemen* was niet beter. De meeste testpersonen wisten nu nog niet hoe laat het medicijn ingenomen moet worden.

Alternatieven

De vier pictogrammen van ochtend, middag, avond en nacht waren voor de meeste testpersonen begrijpelijk maar geven niet goed een tijdstip aan.

De meeste testpersonen hadden de voorkeur voor de zwart-wit versie zonder grijstinten.

Algemeen oordeel van de bezoekers van de apotheek

Alle testpersonen op één na zagen een zonsondergang. Die persoon interpreteerde het als *'niet in de zon gaan liggen'*.

Hoewel iedereen de afbeelding en de tekst bij elkaar vond passen waren er wel suggesties om duidelijker aan te geven wanneer het medicijn dan genomen moet worden. Ook de pijl was niet voor iedereen zichtbaar genoeg.

Eindconclusie

Met wat aanpassingen is dit een bruikbaar pictogram.

Suggesties:

De stralen aan de zon vastmaken.

Het onderscheid tussen avond en nacht is onduidelijk (niet als plaatje, maar als innamemoment).

De ochtend en de middag zijn hetzelfde plaatje, alleen de pijl wijst een andere kant uit. Kan de pijl wat opvallender, bijvoorbeeld in de zon?